

SZEGEDI LŐRINTZ.

Theophania.

OSZK

Országos Széchényi könyvtár

~~Abz/546~~

R. M. K. I.

117.

(Hírlap. G₁ lev-től a vége.)

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

46/2

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

De hozad tellyes sübüil k'altok süntelen
 es bísalmas mely sebüil, halgás meg' l' r' z'
 n' d' meg' te fulej' de, mid' n' tejed hilak teke
 onég' en igyemet merc regen ohajelat,
 Éa l'ram bünint Berent minket bün' c' l' m'
 Un' d' vilag' serent k' alhatra ugy meg, de ad teis
 galmas nagy ad tege' fel' kö'n eb engedelm' d'
 hogy d' u' r' g' n' mindent
 Émekem remen' segem' d' a' y' o' d' a' t' s' b' en, eb
 b' i' k' a' n' d' d' e' m' ö' b' e' n' t' i' z' e' j' b' e' n' e' n' l' e' d'
 e' r' o' s' h' i' t' t' e' l' d' l' r' a' t' o' h' a' j' t' y' a' o' n' o' m' t' d' d' i' r' a' s' t' o' e' j'
 d' d' i' r' a' t' t' a' t' d' a' r' j' a,

Israe' l' d' s' b' e' n' d' e' j' d' r' e' m' e' a' s' e' g' e' d' e' t, m' e' r' c' s' e' n'
 i' g' g' a' l' m' a' b' o' d' e' n, n' a' g' y' o' n' e' s' t' e' k' t' e' r' j' i' t' o' s' e' g' i' t' o'
 d' o' n' b' e' n, h' i' d' e' m' k' o' n' y' o' r' u' l' d' i' s' r' a' e' l' e' k' e' g' y'
 s' e' n' d' j' m' o' n' t' j' b' u' n' e' b' ü' l.

130 Zsol.

Finis hujus operis per me Ludw. Lamb.
 Decembris 1569

Matthias Lambornus

Georg Löwing 1569us Gtendöben vobis
 Bekker Predicator, es Kovas 5 Maios Köi
 Senior: mest a Váradon akkor tartat
 gyüle, vege' é' nek igy v' t' a' a' l' a' r' e' v' e' r'
 Laurentius Hegedimut P. E. Bekkerien p'
 e' n' d' e' m' i' s' t' e' n' t' e' s' m' a' g' y' o' s' k' o' n' i' n' r' e' s' p' o' n' s' a' i' s'

A Z N A G Y S A G O S
 Bathori Miklósnac: Az Ro=
 MAI MAXIMILIAN CZAS: ARNAC
 es Kiráinak Tanaczanac Es Biraianac: Szakmár es
 Szabolcs Warmegyenecc öröc Ispanyanac. Es az WR
 lelkerül meg Isteneltetet hazas tarsanac az NAGY-
 S A G O S Lofonci FRVSINANAC mint
 kegyelmes Afonyomnac kéuan az Arya
 Istentől az I E S V S C H R I -
 S T V S által igazsagra
 vezerlő es meg
 Istenelő Szent
 Lelker.

Z három dolog NAGYSAGOS
 Wram gyakran sokor engemet gon-
 dolatim közdöt Iuembem meg keferite-
 ni es köny hullatafokra inditania.

1. Első: Latuan az ielen valo üdöben hogy minden
 rendezközt ill yen nagy valtozasuagyon, gyűlöfeg, uisba
 uonas, es az beketelenség naponkent elarad.

Igen rickā tanalratie mar mostā ki czacgondolatibā em-

az régi szent atyáinknac állapotaiat, nem hogy őket éle-
tekben köüetni igyekeznek, kinec életeknek rendi mint
egy meg iror tablából az ielen ualo Comœdiából kit
nagyfagtoknac igen örömeft aianloc: meg murattatic.
Baron hogy igazan szolot az Isten lelke ez mostani vi-
lagnac természetiről. 2. Timoth 3. 2. Per: 3.

2. Masod: az Saracenusoknac birodalmokban ualo
dregbőlesec ióságokban es gazdagfagokban valo fel fu
ualkodaloc kie az mint Ier: 12. szol az Isten plantalasa
utan gyűk^eret neueltek es naponkent gyűmőleceket ő
halsnokra. Az kerezyenségnec penig puztolásokra es
romlásokra teremtenec.

Bizonyyara igen terhes minckűnc embereknek hogy
az Isten ezeknek szolgálattyaual él az kegyelem edi-
ninc lanyargatalaban: mint az igaz biro az hohernek
él gyakran szolgálattyaual. Azert mondgya Ioel: 2.
a hűőleleneknek se teget Isten taboranac, kie az Isten
paranczolatyaual tellyesitoc azt mondgya.

Zach: 6 az ő latalaban ate mongya hogy két ertz
hegy közzülkel ki isni az poganfagnac, kie az Istennek
eleiben áluan még azris hogy houa indullyanac es houa
mennyenc meg tudakozzac: es Isten tanaczat köüeric.
Gyakran meg keserti meg az kegyelemnek edenitis ez
féle gondolat. Mint az Dauid es az Ieremias gyakran
sírta Istennek erről panaszolkottac. De vgyan ot-
tan Ieremiasnal 9. releiben meg feyti okat enec az

Isten

Isten leike Hosea: 13 adoc vgy mond teneked kirale
az en busulasomban es az en haragomban el uesem
töled, Ila: 3. Adoc nekie gyermek feiedelmeket, es al-
hatarlanoc draitoc vralkodnac.

3. Harmad: ki ezis nem keuisse keferget hogy el
gondoluan es tekintuen ez földnec szinen sohol nem
lathatunc immar az igaz magyar nemzetből es uerből
ualo kirale, es közdönseges országnac feiedelmet sőt
még azoknac vtannunk ualo vnokainkban ezomora-
tunkban sem kezdenc larni. Igen nagy iele az Isten bu-
sult haragianac es ez nyomorult országnac uesedelmé-
nec ki mint egy hituan köntös loc resire oxtatot es el sa-
gat ator.

Sinten úgyan czelekedic Isten uelunc mint az Sido-
sagual kiknee minden birodalmokat el usue es idegen
feiedelmeket rendeie közikben. Innen uönc eredetet
az Babiloniac, az Asiriai, es Maczedoniai, es Romai
monarchiac. Kiröl Daniel: 2. 7. rezeben. Zach. 6.
bősegueltanyir.

Ninczen kersegem hogy uelcm egeremben ez se
gondolat loc hiueket meg ne faraszon. De haluan egy
nehán kereztyen sőt vraknac az ő Isteni feiedelmeket
Isten ig Eichöz ualo buzgo szereteceket es airtatos gond
uicelb dalkalkodasokat, sőt az ielen ua'o nyaualyaknac
hala adafau) bekeffeguel ualo türeleket: meg vigaz-
taltatom loc keppen. Kic közzül sőt keppen nagy lagtoc

4.
" vāygon diczeretes emlekezeten. Touabba telegdi Mi-
" klos vram, kifoc keppen ualo szereteti meg mutatta az
" Ecclesiahoz ualo io daikalkodasban. Nagy remenfeget
" mutat maga felde az en vram es Patronusomis War-
" kocz Miklos δ nagylaga: minden iozagos dolgokban,
" lelkiekben es az külső tizteslegnec uifeleleben.

" Melto diczeretre es kereztyeni emlekezetre Czaki Die-
" nes vramis δ Nag:kiben ugyan azon iozagosc sēnlenc:

Innet azért uelzec magamnac nem keues uigazta-
last, hogy az kegyelmes Isten meg marasztot Patro-
nusokat es gazdakot, kik Christusnac es az daniásent
Egyhazanac nagy örömeft isalast adnac, es az Isten
igereti meg tellyesitit. Esaię 49: Az Kiralyoc vgy
mond lesnec az tú gonduifeldötöc, es á kiralnc aszonyoc
az tú daikaroc. Leg nagyob diczeretre melto, melly
nagy halaadasual es bekefleges szenuedesuel túri nagy-
sagoc az ielen ualo Isten latogatasat es probaiat mind
aszonyomual egyetemben δ nagylagual, ki nagy sok-
szor az nagylagoc faldalmat örömesben magara vörte
uolna hogy nem mint olyan keferüseguel az nagylagoc
faldalmat nezte uolna. Mert az Isten sēlő hazafoknac
nyaualyaioc es gyötrelmec mindenben è vilagon köz.

Annac okaiere akaram ez kis könyueczket nagy-
sagoc neue alac ki boczatonom hogy lenne nagylag-
roknac ni uel mularni, es ez mostani probaban uigaz-
talni életet, es hitü batortani: Tudom hogy nagylagoc
rcgen

5.
rege az Isten könyveből meg érte és helyes hűvel
meg hitte hogy sem történetből, szerenczeből auagy
penig az mint szókrat szolni gonosz orarúl ne legyen.
Hanem minden Isteni Decretomból estanaczból legye-
nec meg uegezendőc és meg helyesedendőc.

Nagy erőssége ennek Christus Matth: 10. holot az
mondgya hogy az ú feiereknek haia szalai szamlaluan
uadnac: Sőt azt mondgya egy verebeczke le nem esic
az földre Isten engedelménekül. Mi lehet azerc
kisseb mint az mi haiunc szala mellyre mind az által
ilyen nagy szorgalmatos gondgya uágyon Istenec.
Az szent Pál Act: 17. azt mondgya, hogy még moz-
dulafunkis ő benne legyen, ő benne é.unc ugymond,
mozdulunc, esuagyunc.

Dauid Psal: 32. Az ki rendel az embereknec szíuet
formalta az erci es rendel az embereknec minden cze-
lekedetinc véget.

Dauid 45. En vagyoc az I E H O V A es nem
más, ki az uilagossagot es az letőseget formalom,
bekessiget es haborusagot adoc.

Samuel 1. Reg: 2. Az I E H O V A ől meg es ugyan
azon eleuenitis meg.

Illyen irasokual szükség leg először es fő keppen
Nagysagodnac magát igaztatni es batorítani, hogy
nem ualami történetből á proba sem külfő emberektől,
hanem tulaydon Istenec latogatasa. Sőt ugián dicze-
retre-

6.
rette es emlékezetre melto dolognac itelem Nagysa-
godban, hogy ilyen nagy saydalomban es keserues kin-
ban még ingyen külső emberré sem nehezlet Nagysa-
god nem hogy boszu allasbol kemeny büntetes alá
Nagysagod uetette uolua.

Sőt kic annac aralmara igyekeztec uolnais tilal-
ma es oltalma uolt Nagysagod, Az Istennec még szen-
relő lelke uagyon Nagysagoddal ki ezeket czelekedi.
Minden hizelkedesnélkül mondom, hogy rickan ua-
gyon mostan ilyen feiedelem, es nagy soc között ual-
lic egy ki az Isten ostorat ilyen bekessegeslelkeuel
tűrte es minden boszuszagnélkül szenuedgye.

Az Ionasi, mikoron az haiobol, az kormaniosoktul
es haiosoktul az tengerre ki uetettet uolna nem tu-
laydonyita az emberek nec haneni azt monda Isten te
uetél engemet az méfeges tenger nec szueben es min-
den őrueni az uiznektől uőnek engemet.

Az hegyeknek es halmoknak also gyökereit uetel
engemet, de fel uül engemet es fel emelz es nem enge-
det az en életemet még rothadni az Czert halmak gyom-
raban.

Dauidis 2. Reg: 16. Illyen modon felel mikoron az
kirali orszagabol fiatul Absolonul ki üzettedec Semej
vtaban az Királyt sidalmazza vala, kiért Abissaj meg
ölni akaria vala: Azt mondgya Dauidis Ne banciaóc
had

had bialmazzon, mert az Isten paranczokra neki, Isten
nyitorra meg az ő fiait hogy engemet bialmazzon.

Az Christufis a mi edes meg valonc Matth: 26 meg
tiltya bint Petere es a több ranyituanie hogy Iudas es az
Caiphas seregere ne ramadgyanac, kic akariac Chri-
stufi meg kördözi es halajra vinni.

Nem keueffebbe valo vigasztalas ezis, hogy az Isten
mint az edes Attya, mindenkör gyakrabban sokra az ő
fiat hogy nem mint az idegeneket es mostohakat laro-
garni es oltorozni hogy nagyobb bseretetit azokhoz meg
mutassa es meg ielelencze, vgy mint öröcké valo iok-
ra es öröklegre valasztot fiakhoz.

Az mi keppen a bint Peter meg ranyit, az Isten ha-
natul vagon első kezdeti az Isten iteletinec.

Salomon Prou: 3 az kit a lehoua bseret meg fedd es
meg ver.

Pál Apostol Hębr: 12. minden fiat az Isten kit va-
lasztot meg oltorozza, peldaul vagon erre az Istenec
mind két testamentoma.

Mikeppen az mi első bűleinknec allapattyoc vgyan
ezent murattya.

Noenac, Abrahamnac, Iacobnac, Iosephnec, min-
den historiaj, Moysesnec, Daidnac, Iosapharnac, Isai-
asnac, es Ieremiasnac azon rendec murattatnac meg az
vy Testamentombolis.

68
Nagy ōrōm azert lelekben az hiuenec mikoron az
kūfō ember gyōdretteric aryaj latogatasbol es kegye-
lembōl, hogy ē vilagual el ne verſen es el ne karhozec.

Iſtehet kŵlōmb kŵlōmb rendet es modor kd̄uet Iſten
az bŵnteresben. Mint Tobiaſt meg vakira, Dauidot
kirāli ſegkibŵlle verē, Illyes Prophetat budofoua tefi,
Iofepher aryafiuual poganoknac el adattyā, ō kutba es
tŵmŵdrtre hanattyā, Iob ſentjattyat ēdes magzaticul
es minden iofagitul meg foztya, es teſteben keferues be-
tŵgfegeckel meg veri, es meg oſtorozza. Az melly oſ-
tori Iſtenec emberēktŵl gonofoknac lattatnac. Iſten
aryaj kegyelembŵl az kegyelem ēdiniec iauokra es ha-
ſnokra czelekedti ā mint ſent Pāl mondgya: Az valaz-
tatraknac minden iauokra vadnac.

Oka azert hogy meg az regi ſentekis mindenkorōn
az nyomorufagnac es kŵlŵ faydalomnac ſenuedeleben
magokat Iſten teike ātal baroritortre es vigaztaltac.
Mellyeckel az Dauid kirāly kd̄nyuej tellyefec, Pſal: 94.
azt mondgya.

Az en gyōdrelmimnec es faydalmimnac lokafagual
belŵl az te vigaztalaſid Iſten ōrŵmet ſerzetec az en
lelkemnec. Vgyan azon Dauid Pſal: 4. Az en fay-
dalmimnac ideien bŵleget ōrŵmet ſerzetel ennckem.

Iobis 5. azt mondgya, Bodog az fiſtu ā kie az Iſten
meg latogat. Hogy azert enis Nagyfagodnac az en
rendem es tize en ſerent vigaztalaſra legyec, itelem nem

mekat-

melatlan dolognac lenni, ez kisdet könyvetstetis Nagy-
saged neue alac közönleges oluafasra ki bozaranom .

Es ha Nagysagtoknac io akarattya ki nyomtatom ,
hogy legyen Nagysagtoknac mi uel banattyar elmulat-
ni es lelket vigasztalni, kiben az mi első aryainknac alla-
pattyo es az emberi rendeknec rendelése igen sepen
mint egy tükörből ki tettezenc .

Kérem azért Nagysagtokat hogy vegye Nag'sagroc
io neuenez mostani kisdet munkalagomar . Rővid nap
ha az kegyelms lsten életemet meg holsabittya na-
gyob dolognac meg magyarázattabannis
munkal'kodom, abbolis nem hagyom
Nagysagtokat resbet'enne lenni .

Isten életesse Nagysagtokat es latogassa
minden iouaiual, Amen .

L: S:

B 2 Comenda-

10

Comendaciuncula breuis Comœdiæ.

HA ki rüveden akarís Comœdiat, imè
Olvasni neked nagy szerettel agyuc.
Meg iratic ebben Arvaine allapattya böseguel
Eua anyanknakis, nagy keserü éiete.
Meg tanulhad ebböl regi rendet éietünknek,
Abelnec sepen, iruan vagy on éiete.
Vegy erkölczre valo peldat Seth nec életeröl,
Abelnec gyakran kezzel vrat tapogasd.
Munkankert egyebet nem kërünc czac io beszeder,
Ha mi vétecc benne azt tud boczanalra legyen.

A M E N.

THEOPHANIA,

AS AZ: ISTENI MEG IELENES:

Wy es igen szép Comœdia à mi ellõ Atyainknac alia-
pattyáról, es az emberi tiszteknec rendelelerõl
auagy gradiczarol.

Prologus.

Izreletes es bõczületes firsiac, bölczeseguel,
tudomannyal, es minden iamborsággal ek-
süitetec, hiv Predikatoroc, es mindenkoron
bõczületes tanyico Mesterec: Es mindnyaian kie ide az
mi beszedünc halgatni ide idtetec es a mi gyülekköz-
tünker ielen valo voltoreckal meg akartatoc cke lsteni,
kegyelmeknek mint vrunknac, õregbünk nec es betel-
mes süleink nec, idu õss-ger kërünc. Es kõnyõrgünc az
egy Icsusnac neueben, hogy minker kie ez mai napon
ide ez helyre gyütkünc, az õ kegyelmes lezeuel oltalmaz
zon, tarczon es batoriczon. Adgyon beke seget az ha-
talmas Isten az õ anya sient egyhazanac, az Scholar es
eger kõss-gec az õ sient neuenec diczeretiben tarcza
meg es neuellie. Valakie kedig az Istenec sient gyü-
leközetinec artani akarnanac, es a sigeny együgyü kõs-
seget

12
seget meg habotirani, roccra-meg az é' s Isten minden
igyeközereket. De hallya meg ti kegyelmetec mi le-
gyen oka hogy mi mostan ti kegyelmetec eleiben id-
tunc, es iol ebetekben vegyetec. Az mi gyulekőze-
tunc Comœdiat akar agalni, kinec neue Theophania,
az az: Isteni meg ielenes, Mert ebben meg ielenic az
Atya Isten az el efes utan, az mi ellő atya inkrae, es ke-
gyelmes es aryaj besedeckel vigaztallya őket, es oktat-
tya őket az meg igert magra az Iesus Christusra: Minden
ember azért erre s'jue szerent halgasson, imē mayd meg
mondgyac Summaiais mi legyen.

Argumentum Comœdiæ.

EV A ellő anyanc s'ratyya zokognan s ma-
gaban az s bündt. hogy ellő oka es indiroia
volc az bündec, Istennecc haragianac az őrc
karhozarnac es minden gonossagnac fő oka, kurseic, es
gyuytoia: Minec őlötte az s s'erie Adam az mezőre
menne, őtet vigaztallya es Istennecc igiretiuel batoric-
tya. Touabba mierchogy harmad nap muluan ün-
nep legyen hogy az s fiait meg mosogala, es hogy meg
f. i. r'cze meg paranczollya: Mig az annya azt meg cte-
lek: daie Cain az s annyanc keferűseget ke'c annyiua
telbi. Engedeilen sem Ist. n'ül sem emberekiül nem s'el,
nem

nem akar meg mosodni, az öszöit halállal fenyegeti ?
 Azonközben míg Eua a több fiait mosogatna : El ödue
 az ös Isten az Angyalokkal egyetemben . Abel es Seth
 meg tiz. ultanac, es variac az ös Istent nagy örömmel .
 Cain kedig rusnya es vndoc leuen el röyteric az sēna-
 ban: Be mene az WR Isten es ez Isteni félelmet igen
 diczeri benne; es hogy az ünnepe napra magokat sēpen
 kelsicöttee, kerdezi az gyermekeket, az felelet tettic az
 Istenec : Paranczola hogy elő hinaiaac Cain, ki értet-
 lenül Istenec teremőienec felele, Annae okaert Ca-
 int az özeinec solgaiava teüé; es az emberi életneec es
 tiztneec rendit es gradiczat czinala, az sēnt igecienc hir-
 deteset Abelneec aiania . Az köslegneec gongya visle-
 let Sethneec birtokaban ada, leg vöösör min-
 den hiv keresztienekneec Isten az ö legisleget aianla .

Euat vigasztallya es mennyországban arvahoz
 meg ter: Ez Summaia tiztelendő
 vrain az Comedianac .

INTERLOCVTORES,

1. Adam.	7. Esau.
2. Eua	8. Deus
3. Cain.	9. Gabriel.
4. Abel.	10. Michael.
5. Seth.	11. Raphael:
6. Ham.	

Eua

14
Eua.

H on segony még nyomorodot esel
vesztet aszoniallat, melly nagy siralomban hozam az enimeker, es az
egez emberi nemzetet el vezetém, Oh
kegyelmes Isten houa buiac elötted, mert az pokolbeli
ördög az ő ekes hazugsagauval engemet meg czala: Vay
ha az alnoc kigyonac ő alnoklagat tudtam volna, soha
en meg nem czalattam volna, ssep vala innen küüül
mint az ssep Paua, de őrdög az eha. De vtol iutuan
mostan az en tulaydon karaimmal melto keferűsegöket
szenuedec. Iay WR Isten melly ssep belzedekkel szol
vala ennekem az kigyó, hogy mind igaznac montád
volna es io akaronac, es ingyen sem tudtam volna auag
czac vélnijs hogy az kigyonac bőre alar, lappagyon az
ellenseg. Minden allatoknal ennekem az kigyó ked-
uesb vala, es semmit ettül nem tartottam vgy mint ar-
tatlantul: Iay ő ezalard Belial őrdög imè meg csmerte-
ted magadat az en karommal, az en vránnac verite-
kes munkaiuval, vrannam valo loc fiaimnac saydalma-
ual. Vayha tudtam volna hogy az alnoc Belial szol az
kigyonac bőreből, bizonynyauval alnoc es ez vndoc őrdög
en vélem el nem hitethette volna, hogy még czac
szám hozis az almaban vittem volna, ki ennekem el vé
szendő ionac es gonofsznac tudományat hoza: En bo-
lond

*Széd. Vörpök, ahal
szabot my ind.*

lond assoniallat aranyrac es ezüstnec vélem vala az ki-
 gyonac ssep bésedet, de el verte az alnoc: Igen ritkan
 kel az lagy bésednec hinni, mert czalardfag vagy on hig-
 gyed az farka alar. En együgyües igaz bésedülcuen v-
 gyan ezent remenlem vala malrolis, így söl vala enne-
 kem az alnoc ellenfeg. Kérlec ne higyetec hogy az
 Isten ilyen nemes sanac gyümölczet ti tülecc meg til-
 totta volna, hogy czac kiczint sem ehetetec ebből, ke-
 sérülec szerelmisim hogy ilyen tudatlanoc vattoc, es
 Istenec paranczolatnyar nem értetec igazan, az éid Is-
 tennekis bösüsagoc üztetec. Bizonságul hozom a: men-
 beli Isten, hogy ez ssep es gyönyörűseges sanac gyü-
 mölczeben az melly nap eenditoc az ti elmeteknec be-
 mej mindgyar meg nyitarkoztatnac: Istenhöz hasonla-
 toloc leztetec, mindenekeet iokat es gonoljokat tuttetec,
 iduendöc mulandor értthetec. ilyen nagy iósagoc vad-
 nac. Eua ez sanac meg eteleben es ennelis nagyobbac
 kiker nyeluel az ember elö nem samlalhar, s uagy mi-
 czoda halal követköznetec ilyen ssep gyümölczetec
 meg eteleből, lattic vgyan hogy nem tudod miere da
 az io: Miert hogy Isten ilyen nagy ssepentec merte
 ezt a fat? auagy nem az ti eteltekre? Mert az Argyalec
 nem esnec ebből, es az Istenis nem sükölködte ennetül,
 czac czuda kozom houa nez assoniallat, mindenecc ti eröt-
 tetec czinalattac: Teuabba bolordfag czac gondoln-
 is, hogy az Isten minden sanac gyümölczet, kiit az

kertben vagyok nektec meg engette, es ez seplegű fa-
 nac gyümölczet töletec meg tiltotta volna, azt hid csak
 Eva: auagy miczoda iel volna ez? Ezenkeppen tird-
 ket Isten vralna, maga az Isten tellyes bteretet, es tird-
 ket kiker teremtet igen bteret, Azert nenenc alsony iob
 ha esel, ha Istenec olly sandeka löt volna is más fat til-
 tot volna meg: Illyen sepe es himes beszedekkel bol va-
 la ennekem az kigyó, kibem ki velhetmie hogy czalard
 sag vagyok: De imè mostan kostolom meg: Iay az en
 vtannam valoknac: Iay melly nehez igat hordozoc az
 en nyomorult vallaimon, meg emert az keseru banat,
 siralom es köny hullatas, el sarattam es el epettem, tel-
 lyes minden testem az ördög nec mergeiuel. Iay houa
 legyen Istenem, Istenül el tauozoc elmem alnoksagoc
 gondol, az Sathannac merges nilaj mind en bennem
 vadnac, valahoua forditom ortzamat, mind siralom es
 keserűség: minden életem epenel es mergnel keserűb,
 véres veritec, haborulag, saydalom es halal mind kör-
 nyulem forognac: De iay vessec, ez mind nehez en-
 nekem, az igaz Istenec a haragia, mellyet en meg gon-
 doluan olly bórnyűkeppen keseredem hogy leg kisl- bic
 keserűlegennelis könnyeb az halal: Aha segeny Eva
 mostan bölczelkódel, ki a Sathannac czalardsagual böl-
 czelkódni akar is vala: Miczoda lehet keserűb es fogas b
 az en vtannam valoknac ennel az en bolondlagomnal,
 Iay el veztem az egez emberi nemzetet: De mit bo-
 lon

laba alá nyomotta, mellyet mi az io erkölczelert es engedelmességeiert igen szeretünk. Féltem hogy valamikor ha kézere kericheti hogy meg ne öllye, es fogauál is meg ne ragia: Felleges mindenható Isten hallod iol az en panaszokodasimat, ezeket kezedben aianlom, es kérlec hogy az mi nyaualyainknoc sokasagar könyebicz mag es az mi gyermekinket édes magzatinkat a te bent igeddel biriad es mi közzüldnc szerez neked bent gyűlközetet: De imè kiczodat? Az en szerelmes sèriem: Gereblie vagyon az vallan hogy minékünc meg ekeficze maggal az földet, az iuhokat legelteruen, veritekezie be geny ember az munkanac miatta. es alig vonsa eggyic helyről az másikra az faydalmas labait. Iay iay mind ezeknec en vagyoc oka es gyuytoia.

ACTVS PRIMI SCENA
SECVNDÁ.

Eua. Adam.

EVA. Vram Adam. A. Te kedig Eua mit czelekedel it kiuül, miert vagy somoru? Isten az mi kegyelmess anyanc, ninczen semmi keferüségönc sem felémenc. E. Igazan mondog io vram, enis azt vallom es olyan rémenséguel erölitem magamat, de megis az en vetkeim elöttem forognac, mellyel tegedet, engem, es ez egez emberi nemzetet rabsagra hozam. A. Eua aryamfia álhata

hataros legy, semmi ne sir, ves ki minden banator a
 te siuedbol, es az lsteni igeretekbol vegy vigasztalst :
 Vgy vagyon kezeztveni dolog es lstenec kedues meg
 ilmerni az bunt es azt szanni banni, de nem eleg azon
 bankodni, mert effele banatbol, mikoron meg no, halal
 kduetkoczic, de az banat vran lstenec kegyelmer es iri
 galmar hozza kapozollyad, ki nagob minden bundo knec
 nehezsegenel, azért tekincz meg az iduendó Melsiast,
 az asoniallarnac maguar, noha minékünc kapara iutor
 az mi dolgunc, es életünc tele veriteckel: De az öröcké
 valo hasznoknaces igereteknec tekintetihöz kepest, igen
 könyü nyár leuel ez, bodog minden ki ezeket meg gon-
 dollya io aryamfia Eua: Miért? azért hogy lstenec így
 volt kellemetes, hogy saydalommal együnc az mi keny-
 rünket, minékünkis vgyan azon tessic, es alhataros elme-
 uel senuedgyünc, es ne zugolodgyunc az igaz lsten ellen,
 ki valamit mi velünc czelekedic, mindeneke igazan es
 meltan czelekedic, az együgyü es engedelmes kedues l-
 tennel, ki magat meg erósi remenséguel. E. En io
 vran az te intesedből meg vigasztaltarám be peczerlóm
 a te édes belsegedet, az en siuemnec belső reiseiben, es lo-
 ha nem engedem hogy ezekről el feletkezsem. A. Az
 mit beszéllec vgyan azokat czelekedgyed, auagy mi vol-
 na az mi életünc, ha az embernec siue az banattal vgyá
 ki ötetneicc, mint az ürge az likból. E. Auagy czac az
 Cain ne öregbitencié az mi banatunkat. A. Iol tudom

mi az menyire az mi szegeny vcn erdnktől lehet, okraf-
 suc es tancizuc az mi fiainkat, az többit Istennec aian-
 lyuc: Bizonyyara buban banatban ninczen keserucs, b,
 mint az versörtes es so fogadarlan fu mikeppen hogy
 visfontagigen sepe es minden draga köueknel dragab,
 az io es engedelmes so fogado fu, Eua hidgyed ninczen
 nagyob kencz kit Isten io fiuual beret, ki vgy mint az
 szöb velsö fel nõ, es gyümbölezet teremte es az io attya-
 nac azralahoz le telepeduen, nagy örömuvel es vigassag-
 nal az ő attyar illeti. Mi könyöröggiure az WK Istennec,
 hogy minket az ő szent lelkeuel legellyen meg, es a
 mi fiainkat tegye hasznos edennye, es az mi vtannunc
 valokat. E. Oh felleges Isten az vtannunc valokat. A.
 Io attyamfia Eua, az te banatidat küssebicz meg, az mi
 vtannunc va'o fia'knac nem leszen semmi karoc. czac
 hogy az meg igert magnac irga'massagaban bizzanac ?
 Senkit el nem hagy velsni valakie ő hozza akarnac fo-
 lyamni. E. Egyic banat es bu az malikat nemzi, de egy
 te vigazralalod minden banatimat el üli, oh en édes fér-
 iem, oh en édes szuem, batorfagom. A. Maydanen az
 mezöre megyec, es ott nem lokat kesöm, mert holnap
 napon Istennec áldozatot tesec, az iuhoc közzül áldo-
 zatra valo barant valaztoc, azonközben mosogald meg,
 az mi fiainkat, hogy tiztac legyenec az ünnepe napra,
 mindeniktül kerde el rendel az keresztényi fundamento-
 mot. E. Szorgalmatoson mindent megberzec io vram,
 Ker-

21

Kérlec oda né kessel, te nalad nekül Adam semmi ardo-
log, czuda loc banatom es keferülegem vagyon enne-
kem mig tauul lesz. A. Ne fél hid meg hogy en Euan-
kül, nem akarnac soc ideig lenni, mert egy tűzhely sem
io asony embernekül .

ACTVS PRIMI SCENA TERTIA

Adam.

Oh melyly kegyelmes az WR es irgalmas, ki meg
bizonyitja mi bennunc az ő kegyelmességet es irgalmal-
ságot. Es fő keppen ebben hogy ez vilagnac első kelet
tes allapartyaban, minket ősiue sórköztetet, hogy egyi
kunc az masikunkat vigasztallya es segicze, es kegyelme-
sen tartja: El alilt az segeny Eua az nagy banatnac
miatta, ennekem illic azért hogy őtet az menyire lehet
vigasztallyam. Mert az asoniallat igen erőtlen es kefer-
ues edeny őnnen magaban, ennekemis soc fele banatoc
es gondoc, keferülegőc torognac elmemben: De nem
sükleg ezeket Euanac ieler tenem, es az tűzhöz' olaye
adnom: Az bölcz fustu iollehet nagy banatban siue va-
gyon, mind az által azt az keferülegét felelegenc nem
ielenti, hanem el titkollya, es őtet vigasztallya mintha ő
neki saydalma nem volna, czac hogy Euanac az ő se-
bet inkább kenőgethesse. Viszontag az io asoniallat az-
zonkeppen czelek ősic az ő vraul, hogyha latandgya
hogy

hogy banatban vagyok vranac o siue, oda iarul hozza,
es nagy edes beseiddel oret kerleli es vigasztallya. Oh
bodeg hazafag kinec allapattyaillyen, hol meg tetzic a
felek m es az egymas szeretet, keuansam Istenul hogy
ebbennis az mi vrannunc valoknac io regulat sabhat-
narc. De mostan egy keuisse ki induole, mert az gazda
alsonnac dolga vagyok az gyermekeckel.

Chorus Cantio.

Diczerietec az vrat minden nemzetsegec, hirdesse-
tec oret minden nepec:

Mert meg erofult mi raytore az o irgalmassaga: Es
vrnac igassaga meg marad oredckè.

Diczofig, birodalom, tizteffeg, eresseg, hala legyen
az Arya Istenec, es az o a' dot fianac.

Vrunc Iesus Christulnac, es sent Lelec Istenec
quind oredckè. Amen.

ACTVS SECVNDI SCENA PRIMA.

Eua: Cain:

E. Mindeneket bepen el vegeztem, talat, kalant, es
fazakakat meg tizitottam, maydan meg sfozotem fiai-
maris

macis, es keshitöm hogy ssep tiztat legyenec az ünnepe-
 napra es elő hiuom az Caint, hogy valami forgacior
 bedgyen az tüzre, sziute alkalmatolonid ki, mely igen
 meg horgasította az orrat. CA. Semmi dolgot nem
 telnecc imez latrocoda be, hanem ezac könyörögnec,
 es tanulnac, kezeke emelgetie, es nagy sohazkodafoc-
 kal az eget verie, egymast tanittyac es oktattyac, hon-
 pan lőre ez czuklyas baratsag hogy enigy élnek valaha?
 ne adgya azt Isten ámb ar beszeilye azt apam, de Ki-
 rály iob vduarbirónál, Ba'garag fiu az yalaki az d ar-
 tyanac keuan'sagara engedie é euit. E. Ah mit besel,
 melly czuda gestusi vadnac, bizonyauul az kigyó Do-
 ctorevl tanulta ezeket. C. Minden az d ideienec iffiu-
 sága ellen tulakodic valaki az ssep tauasnac ideiet nem
 kőueti, mi nem lehetec ördögge, vagy tertzic ez az vé-
 neknecc auagy nem, az időknec gradiczi vadnac, kinec
 mind tulaydon erkölczie vagy on, az gyermek őruendöz
 az d iatekiban, es az iffiu ez vilagi ssepsegnecc örül hoz-
 sa azt. az vénecc az d atyoknac n ődgya sietert élnecc,
 miert hogy kedue meg seget, es őrdomesl nem hannaia
 az meg sokor dolgot, de nem tcheti. Mord: meg hor-
 gartotia magat mint egy agnó, nem kel sen mi kedue-
 nec, ezac dörög es feddőzic magaban, igen bannya mi-
 kor vigadnac hazatal, nem kü émben lattya a tanizor
 mint ha ezer ördög ünne az torkan. M'keppen az en-
 spamis, azt akarnaia hogy mind baratecha lennere

D mind

mindiarast, es vgy mi nt holtac élnenc. No am bar dő-
 rőgiön Adam biro, de ez az én regulam hogy nagy frif-
 sen es keduem berent lakom, ahol akaroc ort iaroc,
 duskat inni es frissen iantozolni akaroc, isom lakom es
 pallyazoc. Haia leanyoc most vagyon az arany üdö,
 esem issem mig iffiu vagyoc pokolt az vran kőnyü meg
 talalnom: Ely mig é. herz, hamar el mulic ez kedues if-
 fiusag aglagra, horutalra fordul minden elötted, mi-
 nem iob iambor volt apamis mi nalunknal, miert most
 ilyen nagy sient, io io io el megyec nagy örömmel,
 hogy az anyam visza ne hiyon. E. Cain Cain idy ide,
 tery meg, maradgy meg. C. Kiczoda, nenide ezzel al-
 modozoc val. é, bizonynyara meg hallotta ez rols kopre,
 az mit en hallottam, no maydan el induloc mintha nem
 larnam es nem hallanam. E. Cain, hallode Cain. C. In
 hol vagyoc valakiczoda vagy. E, Kérle c terecz ide.
 C. Tekéncz ide te ha olly esies vagy. E. Idy ide. C. Idu-
 uel, hissem vgyan annyi erduel te ide idherz, az menyi
 uel en oda te hozzád akar kiczoda legy. E. Iduel. C.
 Izen nagy paranczolható vagy. E. Idy ide anyadhoz.
 C. Kiczoda? te voltalé anya, az Sarkanyfia az boszor-
 kany. E. Iduel berelmes fiam ne legy ilyen versőnyes.
 C. Mit akarls? mond el ha mondod ne kessem meg:
 amonnan mind fel isac az he bore: El vegeztec azt éc
 hogy engemet othon tarczanac, tudom hogy eleget
 paranczolnac de vallyon meg czelekedgyemé? Ezen-
 tül

túl bizony sámarra tebe en magamat valakiert, am
 orben vannak az iol sültet meg czelekedhetic azoc: E.
 Mit morogsz hituan sámar maradgy meg, az te sülted-
 nec sáuara: C. Bolonsag az egyser el vegezet dolgoc
 el változtatni, en nem akarom: E. Houa meggy halla-
 dé io sáam had mongyam meg, tudod hogy az attyad
 azt paranczolta hogy hon maradgy. C. Kiczoda? E. az
 attyad: C. Kiczodar? E. tegedet. C. Az Istenre mon-
 dom am hogy Cain meg nem marad abban, mert ha
 apam igen bannya: tegye az masic vallara, nem kefi a-
 loc vele. E. Mit szolaz. C. meg maraggyac mit kel en-
 nekem czelekednem. E. Holnapinapon ünnep leszen,
 meg mofogatom az en sáimat, es az keresztényi sonda-
 mentomra tanyitom. C. Anyankam: vgyan azon ba-
 kor nyuzza s, mit hasznal az lupiternec a mi tisztasagunc.
 E. Miczoda io petert mondal, meg tuitaz eregy el hoz
 sientre valo fat, es tegedet söröztlec elösteris meg: C.
 Miczoda izener ez? minem czac munkara sültetem en.
 E. Mit morogz tennön magadban te tic tetü? akarise
 el menni. C. auagy akaroc auagy nem: E. akarod illic.
 C. Vallyon. E. Mert engedni az attyaknac paranczo-
 latinac illic, keresztényi dolog es Istenis keuanya. C.
 Eleget paranczol Isten, de en iol tudom az en dolgo-
 mat. E. Bizony meg kel czelekedned te kemeny nyaku
 parazt. C. Kemeny munka minden valamelly keberit-
 teiből leszen, auagy nem tudodc anya hogy en volrec

D 2

az ba-

az Bacchor, ahon Abel paranczol ő neki. E. nem őtet
 küldem hanem tegedet. C. De en nem akarom. E. Ne
 isoly mennyel. C. El megye de az en paytarfaimhoz
 hol ennekem háiasb leßen E. meg késülele el, ne isolas
 C. Istenec bezzeg kemeny allat volt az a soniallat, va-
 lamelly istentereintette, Gyűlölem az a soniallatnac ne-
 met. E. Auagy nem megye el, mit vonogarod maga-
 dat az valson nadragban, mennyel Cain. C. czudalom
 az istóködre mondom, shogy az Iupiter illyen allatot
 tud csinálni, mint az en anyam. E. Ne késsel io fiam.
 C. Ladde ladde melly sepe sovual kendget, bizony meg
 akarna czalni, ne higgy az a soniallatnac beszedenec, mert
 higgyed ott ál az nyereg, nom tehem, nem. E. Melly
 nehez vram Isten az gonozból iót tenni, mit czeleked-
 gyem en nyaualyas es szegeny a soniallat. C. Meg mon-
 dzom en paranczol az Lodenac Abelneec: E. Nem er-
 demilenede mostaa az verességet. C. Nem varom azt
 ha futatra vehetem az dolgot, könnyeb az koportura-
 kat haragra indítani, honnem mint az ebeket. Valahol
 az a soniallat vagyon ott minden gonossag vagyon: de
 mit gondolz te valakiuel Cain.

ACTVS SECVNDI SCENA

SECVNDA.

Eua.

Abel.

E. Ob

E Oh yram Iesus, vallyon vagyone az feleségh
 alac nyomorultab assoniallac ennalammal: semmi nyelv
 elegge az en kekerusegemet es baratomat meg nem
 mondhatnaia, Hallyatoké ô iffiac tanullyatoc bôczûlni
 az ti sùleirôket, valaki az ô atyiat annyat tizteli es bô-
 czûli, fêti, nagy hoisû életôc lésen, igen ritkan latkár
 vallast, vagy éi vagy halôffele Istenec kedueben lésen,
 beressetec berelmes fiaim az ti sùleirôket, ti asonyoc
 kie anyac vattoc, tanullyatoc mostan az en példambol,
 álhatatos elmeuel senuedni az haborusagokat, mellye-
 ket az ti fiaitoc nektec inditnac, mellyel minden ôrdme
 az leleknecc meg emeztetie. A. Kérlec en êdes sere-
 mes sùlôm legy bekelesges ne kekergeisd magadat en êdes
 anyam, ne had meg emezteni magadat az bunac. Isten
 bobur al Caimon ez gonossagere, kite veled czelekedet
 meg bûnteti az nagy Isten ki mindeneke iol tud es iol
 lát. E. Oh en berelmes fiam, en egy sùiemnecc ked-
 ues es kellemetes meze, tudode melly nehez az anyanac
 az ô fiamac kite sùlt, neuelt faydalommal, halalat es ken-
 zafat larni. A B: Vgy vagyon en tiztelendô alsnyom
 anyam, iollehet keuelebbe ertie az fiac atyoknac siral-
 mokar. De mind az által, ha valamelly fiu az nagy en-
 gedertlensegben es visa fordult életben meg en el, igazan
 es meltan senuedi az bûntetést Istenül. De keuanom
 en berelmes sùlem hogy ennekem paranczollyad azt,
 az mit akarsh hogy meg legyen. Merc nagy ekelesseg es

gyönyörűleg az fiuban annyának akarattyanac hiuen engedni. En mikoron öruendőzec valamikoron az en búleimúl ennekem valami paranczolatnac E. Vgy szol laz szerelmes fiaczkam mint szerelmes fiu, az mirúl a második fiam meg fozt, imé ez meg adgya. ebbennis Istenec az ő nagy kegyelmessége es irgalmassaga meg ielentetic: Azert Abel en édes fiam, biuem lelkem, sedgy sat az szerre hogy holnapi napra titeket moshassalac imég. Mert atyad holnapi napon áldozatot szerz. A B: Örömet es nagy io keduel meg czelekedem tiztelendő búlem anyam, Mert tudom hogy Istenec nagy tizteletet reszec, mikoron búleimnec paranczolatnac engedéc. Iollehet igen kicsin dolog dolog ez, de Isten dicziri az engedelmességet es nezi az biuet, el megyec meg szerzem.

ACTVS SECVNDI SCENA
TERTIA.

Eua .

Imé mostan minden búmat banatomat el vtue az en szerelmes fiam. O bizonyyara ninczen az embernec keduesb es hiueb mint az io iambor fiu, minden arannal es kardagsagnal iobez, oh en égyyeden egyem, biuem lelkem fiam egy gyönyörűségem es keduem. De mikoron az fiu visha vonyo, so fogadatlan, gonoz, nincz nagyob saydalma es keletűlege az begeny annyának : Mind az

kettős

kertőren bégény es berenczes anya meg kostonam, vad
 nac io iambor fiaim, kikre mikoron az en bemeimmel
 tekintec, minden banatom es keferusegem mindiarast
 el mulic. Vadnac gonoz es szo fogadatlan fiaimis kiker
 nezuen vgyan irtozom es magamban meg epedec. De
 maydan be megyec miglen az en Abel fiam meg ter. Ki
 sokat kessec tudom hogy ordmest czelekedic, az menyi-
 re otule lehet borgealmaroson es hamar az mikeppen
 az iambor fiakhoz illic.

Chorus Cantio.

Dicsőség, birodalom, tiszteleg, erősség, hala legyen
 az atya Istennec, es az ot áldot fiamac yrunc Iesus Chri-
 stusnac, es bent Lélec Istennec mind öröckè, Amen.

ACTVS TERTII SCENA PRIMA.

Caim. Esau. Ham.

C Haim: meg szabadulec a soc ess: munkaitul, el verő oly
 ha az igat az nyakamrol. Ez se le galibatul valaki magas
 meg menthetneic, es rea nem gondol bolond ember az.
 Immáran mayd meg keresem az en io sült tarsaimat, ot-
 rüly Cain imhon vadnac az te barátid: Egesseggel tar-
 saim binte titöket kereslec vala. ES: Sainte iol vagyon
 mijs

mijsz tgedet vadabunc vala . De honnat idys te Cain
 tars, ha io kerdeni . C. Honnan : hallyatoc meg imd
 meg besellem . Onnan hazul, mert meg vntam vala az
 esse koplalasar es loc imadkozasar, czac nem mindiarast
 pappatonec . Tudom hogy apam meg duzastotta sa-
 kelat: De ha igen bannya vonnya le saruiar . E S. Mi-
 czoda imarkozast bebellez C. czac bolondoskodnac .
 holnapra egy segeny aratlan barant visinec az a do-
 zatra es arra engemet kebsitetec volna . még az börem-
 be sem marat volna inamar az loc mosodással . Hadgyar
 ion az tiztassag czac legyen az hasko tele, legyen meg
 az toroke . Az aranyas szabadsag mindeneknel keduesb,
 czac ez most az dolog egyel igyal es ha kel keduednec
 aludgyal, a n pattoztalla apanc az aiakat , annekülis ioc
 vagyunc mi . Es: Igaz enis azon sententian vagyoc, idl-
 ciuc meg az ventert mind az torkunkig köuer hullal ,
 igyunc io boronya borat, maydan meg ha'unc es min-
 denioc el valnac idlunc , minden örömmunc el mulnac
 testünkertis sérgecese .

Cain : De en igen szorgalmatos vagyoc hogy az
 meny üdö kö engemet ne banezon, no a n lassoc czac az
 litenec hogy vgy iob leben üstöködre mondom ha ö
 dördögni kezd enis ki sütem ez borabol ezinalt puskar .
 Esau: Enis meg besellem az en értelmemet akar mit be-
 sellenec most az mi süleice, de en ezt vallom . Hogy az
 lsten az duerit be írta az ö könyueben sam berent, az
 kiknec

kik nec menyorsagar agya azokat d iol tudgya. Es a kikei
 drde rdbldrtre akar vetni azokat sepen be irata. Azert
 egy punct ebben kuldbet nem lehet az mint ort hogy
 meg irca. Minket ezzel beretet hogy az mit most el koz-
 tunc ebben mendegellyuncel. De hallade. Ham. Houa
 sietz olyan rauul idy kozelb, te veled en soc idie hog
 egy tarsalagban ite az mezdncitem, neked mint tetzic ez
 dolog. Ham. Ha meg akarod tudni ennekem lsten dl
 semmi bizonyos sententiam ninczen. hanem kuldb k u
 lomb sententiaktul ide stoua verettetem mint az haio az
 haboktul. Mert iol latom hogy az kazdag kozde, es az
 segeny kozde, az hiv es hitetlen kozet, semmi kuldb feg
 ninczen egy arant haborgattatnac es keleruseget sen a
 uednec. Ha lsten nec igen nagy gondgya volna az due
 ire bizonyara nem volna ennyi nyomorusag, enged
 met nagy sokbor az en atyam inter az lsten nec paran-
 czolatyazac tanulasara. Es gyakorta az vesduel meg is
 utdogette az valko videket hogy tanulni nem akarram.
 Azon mostan igen bankodom. Ef. Hagy beker azoknac
 senued bekeuel azokat, a mellyec akkoron ldttec
 rayrad De halgas erre ha esed vagyon az mit en mon-
 dec. H. Vagyon. Ef. Vagyon de mas kereskedic vele.
 H. Mond el. Ef. En inkab akarec itt keduemre mulat-
 nom es laknom honnem mint orthon atyamnal az ka-
 lickaban, hol meg az kulseben sem engedie vala hogy ki
 bagiac, az nagy soc pater nostert el yntam nap estig

E pirtag-

patogarni. Az anyam nagy erőssen okracot hogy Isten
félő legyec es mindeneke meg ad. H. Mondottaé a
nyad azt. *Es: Ezerster minden nap.* H. No ha tudnaia
az mi sententiankat sirosb volna ő neki. *Es: Igaran mon
dod azt.* H. No hadgyunc ma sorra is az Isolasban. *Es:
Idyietec ide mostan es mulassunc ez mezőkön.* Ca. *E-
redgyetec el ti elől mayd enis vtannatoc megyec.*

ACTVS TERTII SCENA
SECVNDA.

Abel. Seth.

Ab: Eleg nyalab sam vagyon mellyet haza vigyec,
melly nagy öröme vagyon ennekem az holnap i nap.
Őrűlec az nap amely nap ádozhatoc Istenec, minden
érec es belső czontoc repel nec meg erősdni Istenec
igiretiben. melly Istenec kegyelmet mi hozzancien-
ti, bodog ki Istenec kegyelmet es irgalmat meg gon-
dollya Bodogtalan ki arról ketelkőd, auagy lem-
nec alitrya. De maydan anyamhoz haza megyec hogy
meg ne késsem. Kiczoda nyitrya meg az aytot, talam az
Seth, ő: had nitua az aytot szerelmes óczem. S. Meg te-
rel Abel. A. Miczoda dolgod vagyon neked oda ki az
haz küül. S. Anyamnac viscec egy lazéc vizet. A. Mi
dolgos anyam. S. Nagy keferűseguel tere meg az Ca-
imnac czelekédeit siruan beszél. A. Az iambor fiunac
nagy

nagy siralom az ő anyjának keferűsege. S. Vgy nagyon
 io baryam en orthon nagy kemen sirast tőc, laruā az en
 sülemnec keferűsegit. A. az vt Isten könyebirte meg, a
 szegeny atyámnak banattyat, de meg mosogatē minker,
 Cain tauul leuen. S. azt mondgya de mi aryanc mikro
 ron haza iöuend. A. Örögbiri az keferűseget. S. Igaz.
 A. Iay, vayha az en sülemnec banattyat el vehetnem
 hid meg hogy az enndn magam vallara vetiēm, mel-
 lyet örömet czelekednem, en iffu vagycc es könyeb-
 ben benuedhernem Istenec segedelmēdől, hogy nem
 mint az en vñ süleim. S. Vayha lehetne bizonyyara
 kész lennec enis egyic darabiat el hordoznom, de val-
 lyon meg találathatikē Cain es haza hozattatikē, hogy
 elősör meg mosatassē az ünnep napra. Es ne mennyen
 az áldozatra mint az sarban heuert dísno. Ab: Igaz dol-
 got belsellez io éczem, de félc rayta hogy az en bom-
 nac engedgyen ha sante haza hiynamis S Nem vgy ?
 Im en megyec el: mert engemet meg sem annyira vta:
 Ab: Iol tudod hogy nagy gyakorra engemet halallal
 fenyegetet. S. Vgy nagyon, de ő pör az ő fenyegetese
 czac a nyelue vgyon. A. Bizonyara annyi en tram tar-
 tozic semmit ő tüle nē fél: c czac sar om az szegery meg
 nehezült vñ süleimet, kiker az nagy banattal es kefe-
 rűseguel meg sarazt es meg emert. De kērtic az Isten
 hogy könyebirte meg az mi süleiknec lanatit: Mert bi-
 zonyyara valakinec Isten az könyebseget es bekeleget

adgya, czac ott vagyon. S. Igazan es iambořul mondod: Mert valakince az  l  Istent  fegyvere es  riz ie minde-
neket meg ny r. K ny r gi nc azért s ntelen. A. Ba-
tor de igaz ideie menny nc el haza, es vigy c el   mi-
keuant az mi s lenc. Ez vran mikoron ezeket el vege-
z c, meg kereshed az mi battyankat. S. Tertzic enne-
kemis mert ez el b, s ez vran masodic gondom les e hog-
battyamot az io s lter meg keressem. De eddig sokszor
meg tekintet   segeny anyam hogy ha megy nk  auag-
rem.

ACTVS TERTII SCENA
TERTIA.

Eua. Abel. Seth.

E. Iay: s minyaualyaioc vagyon az gyermekekne c hog-
mind ennyi ideig sem t renec meg, ne talantan amaz
hielen Cain talatra, es az haborgarva  ket. A. Imhol
ielen vagyunc des anyam. E.  ruend zec en  des
fiaim, Mert immaran nem tudom val  mit c v lni az ti
kes delmeteket. Ab. Meg vallyuc igazan  des anyam
hogy vetkezt nc. Mert min k nc az mulatafra semmi
olly ok nc nem volt, hanem czac egyik nc   masikunk
nac p nabolkodot az mi s leinkne c keser seg kr l. E.
uel mulattuc az  d t tizelend  s lenc, de ker nc hogy
min k nc meg boczas. E. Bizony az hogy szerelmes fi-
am enne em nagy banatom es keser legem volt, De
vessz-

vessetek veget effele panaszokodalnac, es ne banczatoe
 banattal a ti genge iffu lagtokat, sőt inkább kőnőrdgierec
 süntelen, De vigetec be ezeket io fiaim. Mert igaz ideie
 hogy meg mosodgyatoc a mit az atyiatoc meg paran-
 czolta, el halaztani azt a mit az gazdag paranczol, a gar-
 da asionnac bidalmaual vagyon. Estizteletlenleg meg
 az fiaknakis, mennyetec be azért fiaim es en mayd vran-
 natoc megyec.

ACTVS TERTII SCENA
 QVARTA.

Eua. Seth.

E. De nem tudhatom hogy ha meg mosogathallam
 az ket fiaimat, az Cain tauul leteben: Es miczoda fele-
 letet adgyac az en vramnac ha meg tereud. Ezt nagy
 gondban eytem hogy ha meg ielenem az Caimnac az
 o fellelegit? Azt nem tessem mincc elotte iol meg tuda
 kozandom feldle? Seth fiam idy ide es meny el ki. S En-
 gemet hiybe anya, mit akar szanya paranczoly. E. Men-
 nyel szerelmes fiaczkam es valahol meg talalodaz te ba-
 ryadat Caint nagy edes beszeddel hid ide haza. S Enge-
 dec annac es ordniest meg czelekedem, es valahol lesen
 meg keresem: Mert hogy vgyan meg mondgyam haza
 iduebennis Abel battyammal mind erről solanc besel-
 lenc hogy mallyikunc hiyia vissa es mostan ordmesben

E. 3 elme;

él megyc. E. Nem diczirtem volna abbol dolgodar,
 hog ha en hiremnekül indultal volna. Melly kiczin dol
 gokban hasznos az atyaknac tanaczoctal elni. S. Mind
 az által berelmes sütem meg boczas, mert effle gondo
 launc volt, hogy az ti keserüsegteket könyebihérneiuc.

E. Io fiam czac hogy menny gyorsan es iary hamar:
 Bizonyyara vgy vagyon, az melly asoniallar az annyak
 nac tiziben igazan el akar iarni, gyakorta fiainac ver
 keket meg kel boczatani, kiker lar hog meg szannyac bü
 ndket, es verkekből ki akarnac terti. De maydan meg
 latom mit müvel Abel odabe, hogy könyörögién es az
lérkkeket meg tanullya mig az Seth meg io meg latom.

ACTVS TERTII SCENA QVINTA.

Seth. Cain. Esau. Ham.

S Iay sohol nem talalom az battyamar minden aze
 mondgya hogy nem latta mit kel czelekednem mint ha
 vgyan valami gonozt ielentene az siuem. Ah melly
 nagy banatyoc vagyon az en szegeny sülcimnec mostan
 meg emertetnec az banattul. C. De mond meg Esau
 mint terzie neked még elerünc, hayia mindeneket az mi
 kedünc berent szabiunc. Es: Mint a solti bor az vadál
 mara nincz több az gyönyörüségnel, es restnec keduenel,
az gondor es az szorgalmatosságot hagyuc az talapos sü
 uegü

32
uegü vëa emberek nec éilyünc ressegeskedgyünc elég if-
fiac vagyunc. H. Örömeft enis à te sententiadra hayloé
C. Soha azt nem karhoztattam, merciol latom hogy az
kassa így fogia iobban. S. O melly nagy banattya va-
gyon az en sülemnec haluan ez Caimnac alnokfagar.
C. Kiczoda hol itt: mint ha az Seth szollana, Im ladde
meg ismerem az embert az bauan. E. En el mendege-
lyec. S. Im hol. H. Verétec hogy haza hinac tegedet
Cain mennyel. C. No egy keues munkat kel süenedné.
az által elö állarnac. S. O menuej Isten mondhatni na-
gyob banatot mint Cain szerez az mi sülcinknec. C. Mit
süfogz tennen magad mond meg honnan idylses mit ke-
rel. S. Soly sepeben en édes aryamfia, az atyám hazatul
idönc hogy tegedet haza hiyalac. C. mit kel ott hon eze
lékednem. S. Holnap Isten eleibe allattarunc. C. Iol
tudom akar en mondanam teneked, im pappa resnec
engemér ott. S. Mindenidehöz hozza illic az Isteni féle-
lem. C. Nem lessec olly süntleges hogy az kapát fel
vegyem mindiarast. S. En meg czelekednem czac ha
Istennec kedues volna. C. Sémmit az, az üdüt kel nezni,
igaz hogy gyermekek nec vegre ördögge lesnec. S. Az
pokolbol talaltad ezt a sentenciat. Mert igazan mondom
hogy az io gyermekből leszen az io vën ember. Akar
mindperfeld az ebet reni leszen balanna benne. C. Mi-
czoda az Isteni félelem. S. Azt kerdedé miczoda, min-
dennap iol hallod ezt az mi hazunknal. Az Istennec iga-

28
gan való tizteleti es az paranczolatoknak meg tartasa.
C. Bator mondom czac nem pap az en szem, mind
bóytolunke ma. S. Először meg mosodunc. C. V-
ram Isten bezzeg nagy bolondlag ez az egessegnec árt.
S. Ne gondolollyant. Illic hogy Isteni félelemmel hely
es ertcz C. Igaz. S. Mostan immar mennyunc haza ne-
talan Abel immar megis förödöt. C. Vezreg czac mayd
vtannad megyc.

ACTVS TERTII SCENA
SEXTA.

Eua. Seth. Cain?

E. Netalam meg kezdte vérni az Cain ha kemeny be-
szeddelsollot neki, de imè meg ertt. Meg iduele Seth,
nagy banattul szabadital meg engemet. S. Meg erttem.
E. Késő ideig jartal, es nagy keserűségben voltam vtan-
nad. S. Híd meg anya nem en bűnöm volt E Meg tala-
ladé valahol. S. Meg talaltam es haza hoztam. E. De
hol vagyon. S. Az helynec á neue nem iut esemben.
E. O átharatlan ninzen kinec meg ielenczem banati-
mat. De houa mene oztan. S. auagy nem latode imhon
hatam megöt. C. Houa kel immar ennekem lennem.
E. Az ünnep nap tizteltetit, idy ide. C. Mi haszna va-
gyon az ünnep napnac es az locimarkozalnac, az en be-
meimnec en azon egy falat kenyeret nem adnec, inkab
vada

vadaſnam en amoraz rokakat nagy legyet czapnac az
 ſaramon. E. Mit beſellez. C. De im en az t kerde-
 zem vala hogy mint vatroc immaran, tettzik é az Sol-
 ti bor az vadalmara. E. Hiuuan ſamar tele vagy lator-
 ſaggal. C. Az tiedhöl vettem. E. Hogy hogy hiuuan
 ſamar. C. Meg idt Antal Budarol. E. No kel y rea
 czac meg kérd az attyad az áldozatal hogy mit tanul-
 tal. Gyakorta egy bolond ollyat kérd hogy hiuuan pap
 nakis meg viczorodic az foga belé. E. de meg kérdem
 mit ſola. S. A mint érthetem bolondnac monda az at-
 ryamat. E. O te akazo fara valo nem melto volna é
 földén laknod. Ki véres veritekeuel regeđer hiuuan ha-
 ládatlant rare. C. Ha ezec vgy vadnac miért hitte el az
 te alnoc beſededet. E. Mindeneket Iſtennec aianlac
 állyon bolsut rayrad. C. Meg lehet. E. Banarimat kő-
 ny hullaraffal együt hozzuc. De moſtan idy ide hogy
 meg moſodgyal. C. De hogy meg erczed inkab akarnc
 imez diſnokkal az ſarban meg ſéredni, hogy nem mint
 meg moſodni. E. De azonközbe idyietec el ti iam bor
 ſiam, nem io diſnonac az gyember. C. Vayha azokat
 meg egyſer az en keduem ſerent meg moſogathatram,
 de be megyec az en dörgő anyam utan hogy meg ne
 veretleſsem.

501

ACTVS QVARTI SCENA
 PRIMA.

F

Eua.

Eua. Abel. Seth. Cain.

E. Minemü dicziretet hallunc. A. a mint en érhé-
 tem Isteni diczeret angyaloknac zengese. S. De ha mo-
 stan idne az Isten az Angyaleckal hozzanc. nezhetsé
 anya. E. Bizonyyara el idt io fiam, adgyunc halat dñe-
 ki hogy minket meg latogat, es magat minckunc meg
 ielentette. C. Miert idt. E. Mert mindenkoron d neki
 kőnydrgunc, hog az d kegyelmessege berent mindenko-
 ron minckunc ielen légyen es meg oltalmazzon mindé
 veselelemtul. C. De en houa fussac hogy az Isten meg
 ne lasson, hog illyen rut vagyoc. E. Vgy kel mert nem
 akaró meg mosodni, meny az dísno olban ott reyczel
 magadat Ibyietec ide ti berelmes fiaim es variuc nagy
 bdczulettel terdet haytuan az Istenec. Nagy halgatua
 elóser meg állyatoc, mennyunc oda eleiben drómmel
 tellyes siuel.

ACTVS QVARTI SCENA
 SECVNDA.

Deus. Angelitres Gabriel. Michael. Raphael.
 Eua. Abel. Seth.

D. Bekefeg legyen teneked io leanyom, ti nektek is
 egyetemben io fiaim. An. Bekefeg ez hazbeli nepnec.
 E. O en kegyelmes atyam, ez vilagnac vra teremtdie,
 minemü halat adgyac te berent felsegednec, es mikeppen
 diczer-

diczeriem a te sient nevedet. O Isten e nagy kegyelmessége es irgalmassága, hogy halalhassuc meg mi ezt, Hogy az Atya Isten az ő Angyalival mi hozzanc mekora atot idni, es nem vélte hogy mi mekora atot voltur elstennec irgalmasságara es kegyelmességre.

O mennyej atyam az en szüemence erős köfalavara estornya egy remenlege, segítége es iduóssége. Ne tekint az en bündimre kic tetetül talpig mind bündec vagyunc. Nem erdemlencie az ember az te nagy irgalmassagodac, könyörüly en rayram szegeny bünds en beren. Mert igen meg terheltettem az en loc bündimül. Teröld el éid Isten az en sebeimnec véret: es ruisagar. D. Kelly fel fiam leanyom. Mint mondom teneked hogy meg boczattarc az te bündö, es arról semmikepen meg nem akaroc emlekezni, ki tetriczuen áll az en kezem éyel es nappal, valaki en hozzam id es segítéget keuan, meg adarc ő neki. E. O kegyelmes atyam az te irgalmassagodnac, ioszagodnac, es nagyszagodnac vége hozsa nirczen, teneked diczeret tizrelleg, teged diczerien minden földi es mennyej áilat. An. Amen. E. Idyietec ide fiaim az éid Istennec eleiben nagy félelemmel es bóczülettel. Ab. Teremő Ist nem kegyelmes atyam az te ielen volrod kedues minékür e estelye vizgatalással. S. Mennyej atyam mindenható es igaz Isten halakat adunc teneked tizra süből, hogy minket melsozattal meg latogatni. D. Diczerem leanyom a te

dolgaidat, hogy ilyen nagy szepen tanithattad az te fiaidat. Iduendore alkolmasbac lesnec az szent iralnac tanulalara. E. mindenkeppen azon igyekdzuinchogy arra oktassuc es taniczuc, hogy szur etlen az Istenec igeiben noienec fel. Hogy ennelis inkab Istensegodet meg ne banczac. Mert gondolkodom naponkent az te Isteni kegyelmesslegedröl mellyel minket szegeny bünds em bereket hozzad fogattal. De kérlec szerelmes atyam, kerdezd meg az en fiaimat. D. Bator meg kerdezem leanyom. E. Melly igen nagy örömem vagy onneçkem hogy Istenseged engemet leanyodnac neuez. D. Mindenkoron enneçkem leanyom lebelis es en teneked atyad. De idzte ide fiam Abel, es mond el az kire az te szuleid oktattac.

1. Leg elöszet szamlald elö az en paranczolarimat. A. Idegen Istenid en elöttem ne legyenec.
2. Malodic paranczolat: Ne czinal magadnac képet ez földön, sem az ezen valo álatoknac abrazatyara.
3. Harmadic: Istenec beszedet heában ne vegyed.
4. Negyedic. Vnoçpet szentely, Ezeç az elö Tablan valo paranczolatoc. Malodic Tablan valo paranczolatoc imezec.
5. Ö:ödic: Attyadat annyadat tizzellyed, hogy hozsu éerü legy ez földön.
6. Hatodic: Né oroz.

7. Heredic: Ne ölly .
 8. Nyoltzadic : Ne paraznalkodgyal .
 9. Kilentzedic : Hamis tanu ne legy .
 10. Tizedic : Felebaratodnac, se bolgaiat, se felefeget, se semminemü marhaiat ne keuannyad .

D. Iol vagyon fiaczkam iol tanultad . Ez az en sentenciam mellyekből en igaz biro lessec , es meg büntetemban az kie nem engednec es nem hisznec az meg igert magban . De mond el immaran az te hitednec agait . Ab. Hissec egy Istenben mindenható atyában mennynec földnec teremőieiben, Es Iesusban Christusban ő fiában mi egy vrunkban, ki fogantatec Szent Lélektől, születec szüz Mariatul, kenzatec Pontius Pilatunac alatta , meg feszitterec, meg hala es el temertetec , fel tamada , mennben mène, ül atyanac iobiara, onnat leszen meg idüendő itelni eleuenecket es holtakat . Hissec Szent Lélekben, Kereztyen annya Szent Egyházat , Szenteknek egyességet, bününknek boczánattyat , testnec fel tamadatat, es az örök életet . D. Keues beszéddel nagy sokat foglalal be io fiam , kelly fel mostan iol tanultal es mende gellyel elő, az Szent Lélec aiandekat teneked adom, ki mindenkoron teged igazgasson, es az te vtáidban vezzerien . A. Diczirteffec mindöröckè az vr Isten Amen . D. Ióy elő te is Seth . Igy vallode te is a mint batyad elő samlala . S. Vgy értem vram es vgyán azon igeckel tanultam enis . D. Iol vagyondc mond el az mindennapikönyör

49
gést. S. Mi alyanc ki vagy mennyegben, bzenteltess e te
neued, idyien el a te országod, legyen te akaratod, mikép
pen mennyben azonkeppen ez földenis, mi kenyérün-
ket mindennapiat adgyad minékünc ma, es boczald meg
minékünc a mi vétkeinket, miképen mijs meg boczaturc
a mi ellenünc vettetek nec, es ne vigy minket kefertet
ben, de szabadier minket a gonoztul Mert tied az ország,
a hatalom, a diczöleg, mind örökön örökè, An. Amen.

D. Tettze ennekem az te könyörgösed nec formu-
laia, De miczoda értelmed vagy on az a'ldozatrol, kit en-
nekem a te b'üleid akarnac a'ldozni. S. En hissem hog az
a'ldozatoknac iele, mellyet mi értünc az a'ldozatra visien,
az meg igert lelus Chrús a'loniallat magua. D. Semmi
fogyatkozás io fiam a te b'isededben ninczen. Es hog il-
lyen értelemben vagy mind örökè, kérlec es intlec b'ere-
mes fiaim nagy gyakorta a mit nè tudtec a ti anyatokat
rola meg kergetec, engedelmesec legyetec az ti b'ülei-
tek nec, Mert ez ennekem kedues a'ldozat, kik nec en b'üé
meg fizetec, es az ti nyomorusagtokban titeket meg
latogatlac. Az te b'orgalmarossagod io leanyom dicze-
retes, hogy illyen b'ep rendel tanyitottad öket: De hol
vagy on az Cain? Semmi en elöttem el reytuen nem le-
het, Mert lsten vagyoc. Mindeneket iol tudoc es iol
latoc valami ez vilagon es ez világ kívül vagy on. De
hid elő ötet fiam Seth: az gaz közzül. E. Atyam kerlec
boczald

115
boczárd meg az en bűneimet D. Semmit ne ketelkegyél
az meg bocsátasból meg bocsattam neked io leanyom,

ACTVS QVARTI SCENA
TERTIA.

Seth. Cain.

S: Cain battrya. C Az Istenért kérlec halgas, ne Isoly.
El meneie amaz. S. Kiczoda amaz. C. Az kic ti Isten-
nec mondoroc. S. Még vgyan itten vagyon. C. Hár
miert hiyb engemet? mennyel vezeteg hogy meg ne tud
gya hol vagyoc. S. De immaran tudgya es iol lat.
C. De ki arult engemet el. S. Ki arult volna, senki nem,
Iol lat teged az Isten mind kívüül es belől. C. Hany se-
me vagyon. S. Mindneket iol tud ő, valamit mi cze-
lekedunc mind iol tudgya es iol lattya. De tegedet vár
idő elő. C. Mit kel czelekednem mond meg. S. Kérdi
tőled mit ranultal. C. El veség, mert lenmit nem tu-
doc. S. Iduel ne késsel. C. Utannad megyec.

ACTVS QVARTI SCENA
QVARTA.

Deus. Eva. Cain. Angeli. Abel. Seth.

D. Bator hogy rusnya vagy Cain. E. Illyen borzafon
allalse Isten, eider, verdle az Isalmar az feiedről es az ru-
hadrol, miert fordulcal hattal az Istenre. Így ritteledé
Istene.

46.
Istenedet, és az Istennek angyalat éckeppen kékente-
de. C. Egességgel. E. Bal kezdet nyuytode oda ter-
det nem haytuan. D. Cain tekinz en ream, mond el
éldtetem az mit tanultal. Bezreg ostoba vagy, es kemeny
nyaku, Merr hogy ollyan igen el valtoztal: minem id-
ke volna mindenestül, az en abrazatomat kire teged
teremtettelec, mire emezted el, idy közelb es mond el a
mit tanultal. C. O el feletkeztem rola az mit tanultam
volt. D. Kőnyű volt azt el feledned azt a mit eleb sem
tuttal. E. Oh ennekem szegeny asoniallarnac. D. Ne
bankodgyal es ne keseregy szerető leanyom, nem te vag-
oka ennek tudatlanlaganac, igaz eleggè bizonyos va-
gyoc en az te szorgalmatosságodrol. Mit késsel mond
meg az könyörgesben minemű modot kőuetz es rendet
C. Vélem hogy regen ilyen tanyitnac vala, de nem
tudom ha esemben iuté auagy nem. Mi atyanc legyen
te neued, te orszagod mikeppen ez földön es mennyen,
adgy minékünc nagy soksagu kenyeret, es boczald meg
az adosságot, es adgy minékünc minden gonozt. Amen.
E. Czudalkozom raytaszerelmes atyam lstenem, semmi
figyelmetessége ninczen, igen ritkan vagyon itthon.
Es mikoron az ő őcrej iora intic halallal fenyegeti őket
ki fut az hazbol, es küldömben haza tem vehetyüc ha-
nem éyel. D. Cain ha poenitenciat nem tartandalsz hid-
gyed hogy megtalalod az karhozator, de akarom halla-
ni miczoda kited vagyon. C. Mayd meg latom en.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár